

Euuro

Świat, Europa, Polska

Paweł Żukowski

 CeDeWu

 CEDEWU.PL

EURO

– ŚWIAT, EUROPA,

POLSKA

Paweł Żukowski

W A R S Z A W A 2 0 0 2

© Copyright do wydania polskiego CeDeWu Sp. z o.o.
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Zabronione jest kopiowanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie w jakikolwiek celu oraz postaci bez pisemnej zgody autora i wydawcy.

Wydawnictwo CeDeWu oraz autor dołożyli wszelkich starań, aby treści zawarte w niniejszej publikacji były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak odpowiedzialności za ich wykorzystanie ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw autorskich oraz za skutki działań wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Projekt okładki: Agnieszka Natalia Bury

DTP: CeDeWu Sp. z o.o.

Wydanie I papierowe, Warszawa 2002
ISBN 83-87885-22-3

Wydanie I elektroniczne, Warszawa 2013
ISBN 978-83-7941-053-8

Wydawca: CeDeWu Sp. z o.o.

00-680 Warszawa, ul. Żurawia 47/49

e-mail: cedewu@cedewu.pl

Redakcja wydawnictwa: (4822) 374 90 20 lub 22

Fax: (4822) 827 38 89

Księgarnia Ekonomiczna

00-680 Warszawa, ul. Żurawia 47

Tel.: (4822) 396 15 00...01

Fax: (4822) 827 38 89

Ekonomiczna Księgarnia Internetowa

www.cedewu.pl

www.4books.pl

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	7
---------------------------	----------

Rozdział 1. Co warto wiedzieć o EURO?	11
--	-----------

1.1. Skąd wzięło się EURO?	12
1.1.1. Przemiany światowego systemu walutowego	12
1.1.2. Integracja europejska	24
1.2. Czym jest wspólny pieniądz europejski?	34
1.3. Nazwa wspólnego pieniądza europejskiego	39
1.4. Formy pieniądza europejskiego	42
1.4.1. EURO gotówkowe	43
1.4.1.1. Monety	43
1.4.1.2. Banknoty	50
1.4.2. EURO bezgotówkowe	56
1.4.2.1. Rachunki i inne usługi bankowe w EURO	56
1.4.2.2. System rozliczeniowy EURO	59
Przypisy do rozdziału 1.	64

Rozdział 2. Historia wspólnego pieniądza europejskiego	69
---	-----------

2.1. Monetarna strona integracji europejskiej.	70
2.1.1. Początki współpracy walutowej w Europie	70
2.1.2. Europejski system walutowy	76
2.1.3. Teoretyczne podstawy i warunki unii walutowej w Europie	82

2.1.4. Monetarne postanowienia z Maastricht	87
2.1.5. Bank centralny Europy	93
2.2. ECU poprzedniczka EURO	96
2.2.1. Koszyk walutowy ECU	98
2.2.2. Kurs walutowy ECU	102
2.2.3. Stopa procentowa ECU	105
Przypisy do rozdziału 2.	109

Rozdział 3. Jak stosować EURO? 113

3.1. Przed jakim stoimy wyborem?	114
3.2. Kurs walutowy EURO	119
3.2.1. Sposób prezentacji kursów walutowych	125
3.2.2. Kurs spot	126
3.2.3. Kurs terminowy EURO	127
3.3. Stopa procentowa EURO	131
3.3.1. Referencyjne stopy procentowe	132
3.3.1.1. EURO LIBOR	133
3.3.1.2. EURIBOR	136
3.3.1.3. EONIA	142
3.4. EURO a ECU	143
3.5. EURO a waluty narodowe Eurolandu	145
3.6. Na czym polega atrakcyjność wspólnego pieniądza europejskiego?	149
Przypisy do rozdziału 3.	161

Rozdział 4. EURO w Polsce 165

4.1. Porządek prawny po wprowadzeniu EURO	166
---	-----

4.2. EURO w polskich bankach	171
4.3. EURO a polski przedsiębiorca.	177
4.4. EURO a klient indywidualny	183
4.5. EURO a złoty	188
Przypisy do rozdziału 4.	197

WPROWADZENIE

Pod koniec 1997 roku rozpoczęto odliczanie ilości dni jakie pozostały do wprowadzenia EURO – nowego wspólnego pieniądza europejskiego. Zegar zaczął odmierzać czas, a przygotowania przybrały na sile. Nasileniu uległy również dyskusje o zaletach EURO i zagrożeniach, które wraz z nim powstają. Dyskusja ta dotarła także do Polski. 1 stycznia 1999 roku wspólny pieniądź europejski pod nazwą EURO stał się faktem. A jak powszechnie wiadomo z faktami nie należy dyskutować. Tym bardziej, że proces tworzenia Unii Gospodarczej i Walutowej w Europie jest według jego twórców procesem nieodwracalnym. Wydaje się, że są to wystarczające przyczyny, dla których warto poświęcić nieco czasu wspólnemu pieniądzu europejskiemu. Co więcej wydaje się, że należy nauczyć się żyć z EURO. Szczególnie istotne jest to w świetle procesów stowarzyszeniowych Polski ze strukturami europejskimi. Gdy procesy te zostaną uwieńczone włączeniem Polski do Europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej, wówczas i w naszym kraju będziemy posługiwać się EURO. A skoro tak, to jest to jeszcze jedna przyczyna, dla której warto zainteresować się wspólnym pieniądzem europejskim.

Pozornie historia EURO jest bardzo krótka. Wszak zaczęło funkcjonować 1 stycznia 1999 roku. Ale EURO nie powstało z niczego. Jest konsekwencją procesów integracyjnych w Europie, które swoimi korzeniami sięgają już początków lat 50. XX wieku. A rozwiązania mo-

netarne zastosowane dla EURO są wynikiem współpracy walutowej w Europie, a szczególnie doświadczeń zdobytych podczas funkcjonowania poprzedniej formy wspólnego pieniądza europejskiego, jaką była ECU. EURO jest również wynikiem przemian, jakim podlegał światowy system walutowy.

Pod koniec 1998 roku i w styczniu 1999 roku EURO stało się przedmiotem szczególnego zainteresowania tak mediów, jak i zwykłych ludzi. Ja również bacznie przyglądałem się przemianom, jakim podlegał wspólny pieniądz europejski. Obserwacje te stanowiły kontynuację moich wcześniejszych zainteresowań. W pierwszej połowie 1989 roku postanowiłem, aby tematem mojej rozprawy doktorskiej był wspólny pieniądz europejski, nazywany wówczas ECU. Już wówczas wysuwano przypuszczenia, że do końca XX wieku będzie to jedna z trzech najważniejszych walut świata. W Polsce wtedy mało kto wiedział o istnieniu ECU i niewiele osób interesowało się takim pieniądzem, który był jeszcze wówczas pieniądzem nieco sztucznym. Ale okazało się, że mój wybór był słuszny. Pod koniec 2001 roku zainteresowanie EURO ponownie wzrosło. Skłoniło ono Wydawcę i Autora do wydania książki „Euro – Świat, Europa, Polska”.

W 1999 roku pierwsze dni funkcjonowania EURO pokazały, że w wielu dziedzinach życia EURO całkowicie wyparło waluty narodowe krajów Eurolandu. Podobnie w pierwszych dniach 2002 roku, gdy wprowadzone zostały banknoty i monety denominowane w EURO wspólny pieniądz europejski szybko wypierał waluty narodowe. Wprowadzenie EURO budzi wiele kontrowersji, ale jest jednocześnie szansą osiągnięcia wymiernych korzyści ekonomicznych. Można się liczyć z coraz większą presją europejskich partnerów polskich firm na stosowanie EURO. Ale EURO może stać się również szansą dla każdego, zarówno przedsiębiorcy, jak i zwykłego zjadacza chleba. Może być

---

szansą również dla naszego kraju. Jak bowiem powiedział w wywiadzie dla Gazety Wyborczej komisarz Unii Europejskiej odpowiedzialny za przygotowanie do przyjęcia wspólnej waluty, Yves-Thibault de Silguy „wprowadzenie EURO jest wielką szansą dla Polski”.

Gdy Polska wejdzie do Eurolandu, wtedy znajomość problemów, bo takich będzie zapewne bardzo wiele, bezwzględnie się przyda. Wystarczy prześledzić kontrowersje związane z wyborem prezesa europejskiego banku centralnego, aby przekonać się o skali problemów związanych z wprowadzaniem wspólnej waluty. Choć problemy te nie dotyczą nas obecnie w tak bezpośredni sposób, to warto już dzisiaj bliżej się im przyglądać. Skorzystajmy więc ze znanego powiedzenia i zrobmy dzisiaj to, co będziemy musieli zrobić jutro. Zainteresujmy się wspólnym pieniądzem europejskim – EURO. Może kiedyś wykorzystamy tę wiedzę. Mam nadzieję, że książka „Euro – Świat, Europa, Polska” choć nieco w tym pomoże. W pierwszej części przybliży ona korzenie, z których powstało EURO. Podaje najważniejsze informacje o nazwie i formie wspólnego pieniądza europejskiego.

Druga część poświęcona została historii pieniądza europejskiego, opisuje integrację europejską, a także przedstawia ogólną charakterystykę systemu bankowości centralnej Eurolandu, jak nazywa się popularnie Unię Gospodarczą i Walutową w Europie.

Trzecia część zawiera podstawowe informacje o funkcjonowaniu EURO, o jego kursach walutowych i stopach procentowych. Zamieszczone w niej zostały pierwsze notowania EURO na rynku walutowym i pieniężnym. Przedstawione zostały także w tym rozdziale trendy kursu walutowego i stóp procentowych EURO w pierwszych trzech latach funkcjonowania.

W rozdziale czwartym zaprezentowane zostały podstawowe konsekwencje wprowadzenia EURO dla polskiego porządku prawnego. Dokonano również przeglądu oferty banków działających w Polsce. Spróbowano także zanalizować wpływ wprowadzenia EURO dla polskiego przedsiębiorcy i przeciętnego Polaka. Czwarty rozdział zakończony został analizą kształtowania się kursu walutowego EURO do złotego i porównaniem stóp procentowych obu walut.

Odliczanie do wprowadzenia EURO już się zakończyło. Może warto więc poznać zasady jego funkcjonowania, historię wspólnego europejskiego pieniądza czy uzyskać informacje o kursach i stopach procentowych EURO.

1

CO WARTO WIEDZIEĆ O EURO?

**PIENIĄDZ JEST WYGODNYM, STOSOWANYM
OD WIEKÓW NARZĘDZIEM.**

JOHN KENNETH GALBRAITH

1.1. SKĄD WZIĘŁO SIĘ EURO?

W preambule Układu z Maastricht [1], który jest swoistą konstytucją Unii Europejskiej, kraje członkowskie zapowiedziały chęć stworzenia wspólnego europejskiego pieniądza, który stanie się osią unii gospodarczej i walutowej w Europie. Zapisy uzgodnione w Maastricht były kontynuacją procesów integracyjnych, które w Europie wzięły swój początek po II wojnie światowej, najpierw w formie bilateralnej współpracy niektórych krajów, a od początku lat 50. w ramach Wspólnot Europejskich. Współpraca europejska pozostawała pod znacznym wpływem przemian w światowym systemie gospodarczym, szczególnie w światowym systemie walutowym. Funkcjonowanie systemu z Bretton Woods [2] i jego upadek na początku lat 70., upłynięcie kursów walutowych, a także słabość dolara amerykańskiego zmusiły kraje europejskie do ścisłej współpracy walutowej, której efektem jest wypracowanie i wdrażanie koncepcji wspólnego pieniądza europejskiego, czyli EURO. Przyczyn powstania wspólnego europejskiego pieniądza, jak się wydaje, należy upatrywać, w przemianach światowego systemu walutowego i zacieśnianiu współpracy europejskiej.

1.1.1. PRZEMIANY ŚWIATOWEGO SYSTEMU WALUTOWEGO

W historii ludzkości pieniądz przyjmował różne formy. Przez wiele wieków różne towary, głównie metale szlachetne, spełniały funkcje pieniądza. Przed ponad 200 laty rozpoczęła się dominacja pieniądza papierowego. Dzisiaj pieniądz jest przede wszystkim pieniądzem bankowym. Można płacić czekami, a pieniądzem

stały się także zapisy bankowe. Coraz częściej rolę pieniądza spełniają tzw. innowacje finansowe i coraz częściej mówi się o pieniądzu w wymiarze wirtualnym, jako o usłudze internetowej. Ewolucja pieniądza znajduje odbicie w konstrukcji wspólnego pieniądza europejskiego, którego pierwszą formą był pieniądz bezgotówkowy, a po trzech latach dołączył do niego pieniądz gotówkowy, czyli monety i banknoty. Pieniądz europejski poprzez stadium zapisów księgowych, co próbowano wręcz nazywać fazą wirtualną, przeszedł z początkiem 2002 roku w fazę realną. Każdy może już bowiem poczuć europejskie pieniądze, może usłyszeć brzęk europejskich monet i szum banknotów EURO.

Siłą sprawczą przemian w sferze pieniądza były potrzeby społeczeństw, a ściślej potrzeby obrotu gospodarczego. Jedną z najlepszych ilustracji tych potrzeb odnaleźć można u twórcy nauki ekonomii klasycznej Adama Smitha. *Rzeźnik ma więcej mięsa niż jest w stanie zjeść, a właściciel browaru i piekarz chcieliby kupić od niego część mięsa. Jednak oprócz własnych produktów, czyli piwa i chleba, nie mają nic, co mogliby zaoferować rzeźnikowi. Jeśli rzeźnik nabył wcześniej potrzebne mu piwo i chleb, wówczas wymiana między nimi nie dojdzie do skutku* [3]. Aby uniknąć takich sytuacji każdy roztropny człowiek, jak określił A. Smith, stara się mieć zawsze do dyspozycji towary, które większość ludzi, w tym również ów rzeźnik, zechciałaby przyjąć w zamian za swoje produkty. To spowodowało, że niektóre towary zaczęły być bardziej poszukiwane niż inne.

W przytoczonym przykładzie właściciel browaru i piekarz, mając taki właśnie towar mogliby nabyć potrzebne im mięso, nawet wtedy, gdy

**PIENIĄDZ EUROPEJSKI
POPRAWIEZ FAZĘ
WIRTUALNĄ
Z POCZĄTKIEM
2002 ROKU WSZEDŁ
W FAZĘ REALNĄ**

rzeźnik nie potrzebowałby ich produktów, czyli piwa i chleba. Towar taki spełniałby rolę pośrednika wymiany. Przy jego pomocy właściciel browaru i piekarz nabyliby mięso. Stając się pośrednikiem wymiany, towar ten likwidowałby konieczność kojarzenia ludzi, którzy nawzajem chcieliby wymienić swoje produkty. W ten sposób towar-pośrednik, zwany pieniądzem zaczął obsługiwać transakcje handlowe. Był poszukiwany nie dlatego, że był smaczny czy drogi, ale dlatego, że można było go łatwo wymienić na inne towary. Był poszukiwany nie ze względu na swoje wewnętrzne i zewnętrzne cechy, ale ze względu na szansę wymiany na inne towary. Główną zaletą pieniądza nie są jego cechy zewnętrzne (wygląd, kształt itp.), ale fakt, że może posłużyć jako narzędzie do zaspokojenia różnych potrzeb, a przede wszystkim do nabycia potrzebnych towarów. Jeśli pieniądz nie spełnia takich funkcji, czyli na przykład nie pozwala na uiszczanie zapłaty za towary lub nie daje szans na oszczędzanie, wówczas następują zwykle zmiany w zasadach jego funkcjonowania.

„Kiedy pieniądz jest zły ludzie chcieliby, żeby był lepszy. Kiedy jest dobry w ogóle o nim nie myślą [4]”.

Złym pieniądzem jest ten, który nie spełnia swoich funkcji. A dobry pieniądz to taki, który pozwala oszczędzać, kupować i spłacać zobowiązania. I to leży, jak się wydaje, u podstaw stworzenia wspólnego pieniądza europejskiego. Wspólna waluta europejska powstała właśnie dlatego, że żadna z istniejących wówczas walut nie spełniała odpowiednio dobrze funkcji, jakie stawiane były przed pieniądzem przez Wspólnotę Europejską.

Już w starożytności pieniądz odgrywał pewną rolę w wymianie i w

**DOBRY PIENIĄDZ
POZWALA
OSZCZĘDZAĆ,
KUPOWAĆ I SPŁACAĆ
ZOBOWIĄZANIA**

życiu. Do początków naszego stulecia „... przez jakieś cztery tysiące lat panował ogólnie przyjęty zwyczaj posługiwania się w celach wymiany jednym lub więcej z trzech metali, mianowicie srebrem, miedzią i złotem” [5].

Ale stosowano również wiele różnych towarów. Stosowanie jakiegoś towaru jako pieniądza zależało przede wszystkim od jego dostępności i wartości. Ciekawym przykładem był tzw. muszelkowy system pieniężny, który funkcjonował w XVII wieku w Massachusetts [6]. W 1641 roku muszelki zostały tam uznane za prawny środek płatniczy. Osadnicy nabywali muszelki od Indian w zamian za skóry bobrowe. Wymienialność skór bobrowych na muszelki podtrzymywała siłę nabywczą muszelek. W muszelkowym systemie pieniężnym Indianie stanowili niejako bank centralny (emisjny), ponieważ to oni dostarczali pieniądź. Natomiast skóry bobrowe pełniły rolę waluty rezerwowej, czyli tak jak złoto w systemie waluty złotej. Jednakże w wyniku coraz większych trudności w zdobywaniu skór bobrowych, czyli waluty rezerwowej, muszelkowy system pieniężny przestał istnieć. Dużą rolę jako pieniądź spełniał też tytoń. Był on pieniądzem przez blisko dwa wieki w Wirginii, gdzie został uznany za prawny środek płatniczy tak dalece, że wszystkie transakcje w złocie i srebrze uznano za nielegalne [7].

**SYSTEM WALUTY ZŁOTEJ
FUNKCJONOWAŁ PRZEZ
PONAD 100 LAT, FORMALNYM
JEGO KOŃCEM BYŁO
ZAWIESZENIE WYMIANY
DOLARÓW NA ZŁOTO
W 1971 ROKU**

Jak pokazała historia, najlepiej rolę pieniądza spełniało złoto, które przez ponad 100 lat było symbolem sukcesu systemu pieniężnego. Panowanie waluty złotej, które rozpoczęło się na początku XIX wieku uznawane jest powszechnie za najbardziej stabilny okres w historii gospodarczej świata. System waluty złotej jako pierwsza wprowadziła w 1816 roku Anglia. Podstawą tego systemu, który zaczął praktycznie

funkcjonować w 1821 roku był suweren o wadze 123,27 g. Jedyne złote monety były w pełni prawnym środkiem płatniczym. Pieniądzem zdawkowym było srebro i miedź. Wartość nominalna pieniądza zdawkowego była większa niż wartość metalu zawarta w monetach, co utrzymywało go w obiegu. Gdyby wartość metalu była większa niż wartość nominalna monet, to zgodnie z prawem Kopernika-Greshama takie monety wypierane byłyby z obiegu. W praktyce oznaczałoby to, że monety o większej zawartości metalu przechowywano by w domach, a ludzie płaciliby monetami o mniejszej ilości metalu. Przywilej emisji pieniądza zdawkowego posiadał tylko rząd. Natomiast złoto mogło być przetapiane na monety bez ograniczeń. Obok pieniądza kruszcowego był również w obiegu pieniądz papierowy [8].

Zasady funkcjonowania systemu waluty złotej były następujące:

- 1. Pieniądz krajowy miał ściśle określony parytet złota, czyli wiadomo było ile zawiera złota.**
- 2. Pieniądz papierowy był wymierny na złoto na każde żądanie i bez żadnych ograniczeń.**
- 3. Złoto mogło być swobodnie transferowane w skali międzynarodowej.**

Zasady te, a przede wszystkim stały złoty parytet pieniądza i swoboda wymienności banknotów na złoto, pozwalały na utrzymywanie stabilnego pieniądza [9]. Ustalony parytet podlegał bowiem codziennej weryfikacji, gdy ludzie zgłaszali się do wymiany banknotów na złoto. Jednak w praktyce banknoty nie były przedstawiane do wymiany. Ludzie słusznie wtedy sądzili, że posiadane przez nich banknoty będą szybko i w każdej chwili wymienione na pieniądz kruszcowy. Ponadto władza monetarna, zwykle bank centralny kraju, zobowiązana była do utrzymywania odpowiednio wysokiego zabezpieczenia obiegu pieniężnego. W praktyce oznaczało to regulowanie obiegu pieniądza papierowego

w zależności od posiadanych rezerw złota [10]. Swoboda międzynarodowego ruchu złota w połączeniu z zagwarantowaną możliwością wymiany banknotów na złoto według ustalonego parytetu utrzymywały stałą międzynarodową wartość złota [11]. Pozwalało to jednocześnie na wymianę walut narodowych po stałym kursie, który uzyskiwany był z porównania parytetów walut [12]. Podobne rozwiązania monetarne jak Anglia wprowadziła w drugiej połowie XIX wieku większość krajów. Toteż w latach 70. XIX wieku rozpoczęła się powszechna dominacja pieniądza złotego. Zdarzały się oczywiście pewne wyjątki. Za taki można uznać Rosję, która jeszcze w 1839 roku podjęła próbę wprowadzenia srebrnego rubla jako głównej jednostki monetarnej. Próba ta zakończyła się niepowodzeniem i w 1897 roku również tam wprowadzono monometalizm złota [13].

System waluty złotej zaspokajał potrzeby wymiany nie tylko w ramach jednego kraju, ale również w sferze międzynarodowej. Za pomocą tzw. automatyzmu waluty złotej utrzymywano równowagę bilansów płatniczych poszczególnych krajów. Mechanizm działania złotego automatyzmu polegał na tym, że w przypadku wystąpienia nierównowagi płatniczej kraju, międzynarodowe ruchy złota wywoływały automatycznie procesy przystosowawcze w gospodarce kraju, w rezultacie czego bilans płatniczy powracał do równowagi.

Niestety i złoto nie sprostało wymaganiom światowej gospodarki. Formalnym końcem systemu waluty złotej było zawieszenie wymienialności dolarów na złoto, co nastąpiło 15 sierpnia 1971 roku, gdy Stany Zjednoczone, jako ostatni kraj zawiesiły wymienialność banknotów na złoto. Ale już znacznie wcześniej rola złota w systemie pieniężnym była bardzo znikoma. Złoty automatyzm, który był gwarancją sprawnego działania systemu pieniężnego opartego na złocie działał bez więk-

szych zakłóceń aż do I wojny światowej. Jednak przepływ złota z Europy do Stanów Zjednoczonych zachwiał jego podstawami. W sytuacji gospodarki wojennej i po zakończeniu I wojny światowej niewielka ilość pieniądza wynikająca z ograniczonej dostępności złota w krajach europejskich stała się barierą ich odbudowy i rozwoju gospodarczego.

Rozwiązaniem tych problemów stało się **ograniczenie roli złota**, a właściwie ograniczenie możliwości swobodnej wymiany banknotów na złoto. Złoto pozostało centralnym punktem systemów pieniężnych, choć już w nieco ograniczonym stopniu. Pierwszym takim rozwiązaniem stał się system złota sztabowego (ang. *gold bullion standard*) stosowany w Anglii, Francji, Belgii i Holandii, gdzie banknoty wymieniane były tylko na sztaby złota o dużej wadze (od 4 do 10 kg) [14]. Drugą formą był system dewizowo-złoty (ang. *gold exchange standard*). W systemie dewizowo-złotym banknoty mogły być wymieniane na dewizy [15], czyli „*zagraniczne należności pieniężne, możliwe do zrealizowania natychmiast lub w krótkim terminie, które ze względu na swoją formę mogą być natychmiast użyte jako środek płatniczy w obrocie międzynarodowym*” [16]. Za początek zmodyfikowanego systemu waluty złotej uważa się 1922 rok. Odbывająca się wówczas w Genewie konferencja Ligi Narodów zaleciła bankom centralnym utrzymywanie rezerw dewizowych w celu uzupełnienia rezerw złota [17]. W systemie tym została ograniczona swoboda wymiany pieniądza papierowego na złoto; w systemie złota sztabowego jedynie na duże sztaby, a w systemie dewizowo-złotym tylko na dewizy. W konsekwencji zmniejszyło się niebezpieczeństwo utracenia przez poszczególne kraje płynności, co oznaczało wówczas zdolność wymiany banknotów na złoto. Rola złota nie uległa formalnie żadnej zmianie, choć praktycznie została mocno ograniczona.

Wielki kryzys gospodarczy lat 1929–1933 wywołał kolejne zakłócenia w funkcjonowaniu światowego systemu walutowego. Dalszy

przepływ złota do Stanów Zjednoczonych zaburzył stan płynności międzynarodowej. Większość krajów zawiesiła wymienialność na złoto – utrzymały ją tylko Stany Zjednoczone. Zaczęto stosować system waluty manipulowanej, czyli tzw. waluty niezależnej [18], niezależnej od złota. Choć formalnie odwoływał się on do złota, to w praktyce jego zasady podporządkowane były potrzebom gospodarki i handlu.

W latach 30. stosowano dwa systemy waluty manipulowanej. Pierwszym z nich był system pieniądza wymienialnego na waluty innych krajów. Stosowały go Stany Zjednoczone, Wielka Brytania i Francja. Drugim był system pieniądza niewymienialnego, który stosowany był w Niemczech i krajach Europy Wschodniej. W okresie międzywojennym waluty narodowe coraz częściej przejmowały rolę złota w wymianie międzynarodowej.

II wojna światowa wywołała podobne skutki jak I wojna światowa, choć ich skala była zdecydowanie większa. Ponownie aktualne stało się pytanie o to, jak zapewnić odpowiednią z punktu widzenia potrzeb rozwoju gospodarczego świata ilość środków płatniczych. Odpowiedź padła w lipcu 1944 roku w Bretton Woods [19], gdzie „po raz pierwszy w historii międzynarodowy system walutowy został wprowadzony w drodze formalnego międzynarodowego porozumienia.” Dotychczas bowiem międzynarodowy system walutowy kształtował się w praktyce gospodarczej, a jeśli były jakiegokolwiek uzgodnienia czy porozumienia między krajami, to dotyczyły one jedynie wycinkowych norm, a nie regulowały globalnie całego światowego systemu walutowego.

Kształt systemu, zwanego systemem z Bretton Woods, został określony w umowie o Międzynarodowym Funduszu Walutowym (MFW, ang. International Monetary Fund – IMF). Z punktu widzenia funkcjonowania pieniądza w sferze międzynarodowej [20] najważniejsze postanowienia funkcjonowania tej umowy dotyczyły parytetu kursu walutowego, ograniczeń dewizowych i rezerw walutowych. Parytet walutowy ustala-